

แนวทางการบัญญัติข้อกำหนด เพื่อกู้คุ้มครองพระพุทธศาสนา

The Integration Guideline of the Rule of Law in Buddhism Protection Act

วัน สุวรรณพงษ์, พระโสภณพัฒนบัณฑิต, พระมหามิตร ฐิตปญโญ และสุวิน ทองปั้น
Wan Suwanapong, Phrasoponpatthanabandit,
Phramahamit Thitapanno and Suwin Thongpan
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: mr.wansuwanpong@gmail.com

บทคัดย่อ

แนวทางการบัญญัติข้อกำหนด เพื่อกู้คุ้มครองพระพุทธศาสนาพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 29 บัญญัติไว้ว่า “พระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยตัวชั่วคราว ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้” มีเนื้อหาขัดต่อพระธรรมวินัย เนื้อหาขัดต่อรัฐธรรมนูญโดยเปิดโอกาสให้ผู้ไม่หวังดีต่อพระภิกษุใช้ประโยชน์จากกฎหมายดังกล่าว เพื่อมาบีบบังคับให้พระภิกษุลาสิกขากฎหมายปิดโอกาสผู้บริสุทธิ์ ในการป้องกันตนเองจากผู้ไม่หวังดี การให้อำนาจทางบ้านเมืองมากเกินไป ซึ่งในเหตุการณ์ปัจจุบันเมื่อพระภิกษุถูกพนักงานสอบสวนใช้อำนาจให้พระภิกษุสละสมณเพศแล้ว และส่งผลถึงความรู้สึกไม่ดีต่อสถาบันพุทธศาสนาด้วยเป็นการลงโทษพระภิกษุ และใช้อำนาจข้ามขั้นตอนของกฎหมาย เพราะกระทำต่อผู้ต้องหาโดยไม่ทำการสืบสวนสอบสวนและดำเนินคดี ซึ่งอาจลงโทษคนผิดได้

คำสำคัญ: การบัญญัติข้อกำหนด; การคุ้มครอง; พระพุทธศาสนา

Abstract

The Article 29 of the Sangha Order Act prescribes “Any monk who is arrested, being accused of violation of the civil law, and being deemed by the enquiry officials or the state prosecutors that the temporary release should not be bestowed upon him, shall be forced to give up his monkhood.” Its provisions clearly run counter to the Code of the Monastic Rules as well as the Constitution. Not only does it provide any ill-wishers

with a wider opportunity to allege a monk and force him to leave monkhood, but also it does not protect an innocent against the groundless accusations, and it equips the enquiry officials with unlimited power. The situation would generate a negative reaction among the Buddhists in view of such non-equitable treatments toward the monk. It is possible that any treatment without mandate legal procedures would instead cause the punishment of a scapegoat or an innocent rather than a real wrong-doer.

Keywords: The Rule of Law; Protection; Buddhism

1. บทนำ

เรื่องพระภิกษุสงฆ์เป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่กระทบถึงสถาบันพุทธศาสนาโดยตรง ดังนั้นการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับสงฆ์จึงจำเป็นต้องกระทำกันด้วยความรอบคอบเป็นพิเศษ โดยเฉพาะมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มีลักษณะที่ขัดต่อพระวินัยและรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ตัวอย่างเช่นเมื่อหลายปีที่ผ่านมาได้มีการนำเสนอนางสาวของ (อาจ อาสภมหาเถร) หรือ คดี พระราชบัญญัติโกศล (เจ้าคุณอุดม) อดีตผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทร์ การที่มีเนื้อหาของกฎหมายที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐใช้ดุลพินิจได้เองที่จะจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศได้ รวมทั้งเนื้อหาของกฎหมายบางฉบับที่บังคับใช้อยู่ อาจเป็นอุปสรรคต่อการทำงานพัฒนาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา จึงทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญว่า ควรจะมีการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ถึงความไม่เหมาะสมและเหตุขัดข้องที่ฝ่ายศาสนจักร ได้รับจากเนื้อหาของกฎหมายบางส่วน และการบังคับใช้กฎหมายบางฉบับที่มีผลกระทบกับพระสงฆ์ไทยในปัจจุบัน อันจะเป็นเหตุให้มีผลกระทบต่อความมั่นคง

ของพุทธศาสนิกชนในปัจจุบัน พวกกันเสื่อมศรัทธาคณะสงฆ์ที่ยังคงประพฤติดีประพฤติดชอบต่อไปอีกด้วย (Yungsukh, 1996 : 27-33)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับกฎหมายทั่วไปและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์
2. เพื่อศึกษาปัญหาของกฎหมายทั่วไปและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบัญญัติกฎหมาย เพื่อคุ้มครองพระพุทธศาสนา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) (Koenchai, 2015 : 297-314) ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาค้นคว้าปฐมภูมิ (Primary Sources) จากพระไตรปิฎก อรรถกถา และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) จากเอกสาร บทความต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มีขั้นตอนดำเนินการแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการศึกษาจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักนิติศาสตร์แนวพุทธ กับหลักการพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ โดยเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลอ้างอิงที่มาจากแหล่งข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Resources) ได้แก่ พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ข้อมูลเอกสารชั้นทุติยภูมิ คือ อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเศษ อัตโนมัตติ รวมทั้งตำราพระพุทธศาสนา และเอกสารวิชาการหรือวรรณกรรม และเอกสารงานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับงานวิจัย ผลการวิจัยในระยะที่ 1 คือ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระยะที่ 2 การจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้เสียจำนวนไม่เกิน 10 คน ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อถกเถียงและตรวจสอบ (Verification) หาความน่าเชื่อถือ (Reliability) และความเชื่อมั่น (Validity) ของผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำผลงานวิจัยทั้ง 2 ระยะ รวมทั้งผลการจัดทำสนทนากลุ่ม มาประมวลผลแล้วเสนอรายงานฉบับสมบูรณ์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

4. สรุปผลการวิจัย

ในการปกครองคณะสงฆ์ในสมัยพุทธกาล มีระเบียบกฎระเบียบ หรือการลงโทษพระภิกษุที่กระทำความผิดก็จะได้รับโทษ ซึ่งเรียกกันว่า พระวินัย ในยุคสมัยนั้นการลงโทษกับพระที่กระทำ

ผิดพระวินัยไม่ได้เป็นเรื่องยุ่งยากหรือซับซ้อนแต่อย่างใด เพราะพระภิกษุในสมัยนั้นมีจิตสำนึกที่ดี หากมีการกระทำอะไรที่ผิดพระธรรมวินัย ก็ยอมรับว่าทำ ต่อมาในสมัยหลังพุทธกาล ซึ่งเป็นช่วงที่พุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาก เช่น ในสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราช หรือพระเจ้ากนิษกะ กษัตริย์แห่งเมืองปาฏลิบุตร แคว้นมคธ มีผู้ปลอมปนเข้ามาบวช เพื่อเห็นแก่ลาภสักการะไม่ศึกษาปฏิบัติตามพระธรรมวินัย เกิดมีพวกอธรรมวาที่ขึ้นทำให้คณะสงฆ์และพระศาสนามืดมัวหมอง

การปฏิรูปการปกครองคณะสงฆ์ในสมัยรัชกาลที่ 5 คือ การตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. 121 ใน พ.ศ. 2445 พระราชบัญญัติฉบับนี้ มีลักษณะเป็นธรรมนูญการปกครองคณะสงฆ์ที่กำหนดโครงสร้างการบริหารและการจัดการองค์กรไว้อย่างเป็นระบบ นับเป็นครั้งแรกในประวัติการปกครองคณะสงฆ์ไทย ที่มีกฎหมายกำหนดระบอบการปกครองคณะสงฆ์ พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลบังคับใช้เรื่อยมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 8 เหตุผลสำคัญประการหนึ่งในการประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. 121 ก็คือ ความจำเป็นที่รัฐบาลต้องอาศัยคณะสงฆ์โดยเฉพาะคณะสงฆ์ในต่างจังหวัดให้ช่วยกิจการการศึกษาของชาติ ตามโครงการปฏิรูปการศึกษาให้ทันสมัย การที่พระสงฆ์จะสามารถสนองความต้องการของรัฐบาลในเรื่องนี้ได้จะต้องปฏิรูปการบริหารกิจการคณะสงฆ์ และจัดการให้พระสงฆ์ในต่างจังหวัดอยู่ภายใต้ระบบบริหารเดียวกันเสียก่อน เหตุผลข้อนี้ปรากฏอยู่ในการประกาศใช้พระราชบัญญัติ

ลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. 121

การปกครองสงฆ์ก็เป็นส่วนหนึ่งของอำนาจบริหารพระวินัย เป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติ เมื่อเกิดอธิกรณ์ผู้ที่ได้รับมอบหน้าที่ให้สอบสวน และวินิจฉัยก็ทำหน้าที่ตามระเบียบการปกครอง ซึ่งเป็นเรื่องของฝ่ายบริหารหาใช่เป็นอำนาจตุลาการไม่ ที่มาเรียกกันว่า ศาลสงฆ์ จึงไม่ถูกต้อง เรื่องที่วินิจฉัยกันถ้าเข้าไปยุ่งเกี่ยวข้องกับกฎหมายบ้านเมือง ก็ไปสิ้นสุดกันที่ศาลยุติธรรมตามระบอบประชาธิปไตย คือ ฝ่ายตุลาการของรัฐ พระทำผิดอาญาแผ่นดิน ก็ต้องไปขึ้นศาลรัฐเหมือนข้าราชการทำผิดคดีอาญา แม้จะสอบสวนทางวินัยและจะต้องขึ้นศาล ศาลสงฆ์ไม่ใช่ศาลนี้ยังมีผู้เรียกศาลทางธรรม ซึ่งก็ไม่ใช่อีก เมื่อไม่ใช่ศาลก็ไม่ใช่ศาลทางธรรมด้วยเป็นเพียงคณะกรรมการตรวจสอบวินัยพระสงฆ์เท่านั้น

สำหรับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ต่อมาภายหลังได้มีการออกกฎหมายเถรสมาคมเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการทางพระวินัย คือ กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2521) ว่าด้วยการรอลงนิคมกรรม ซึ่งมีสาระสำคัญต่อไปนี้

นิคมกรรม ตามศัพท์แปลว่า ช่มชู้ คู่กับคำว่า ปัดคหกรรม ซึ่งแปลว่า ยกย่องบัญญัติใช้แทนอธิกรณ์ในกฎหมายเก่า ความจริงนิคมกรรมกับอธิกรณ์ไม่เหมือนกัน นิคมกรรม หมายถึง โทษที่ลงแก่ภิกษุผู้ละเมิดพระวินัย ส่วนอธิกรณ์ หมายถึง คดี หรือข้อกล่าวหาว่าละเมิดพระวินัย จะมีความผิดต้องรับโทษหรือไม่ อยู่ที่ผลของการพิจารณาวินิจฉัย ผู้ต้องอธิกรณ์อาจไม่ต้องรับโทษก็ได้เมื่อพิสูจน์ได้ไม่ได้กระทำผิด (Chotithayangkura,

2007) เหตุผลที่เปลี่ยนใช้นิคมกรรมแทนอธิกรณ์ เพราะอธิกรณ์ตามพระวินัยมีถึง 4 อย่าง คือ อนุวาทาธิกรณ์ วิวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ และกิจจาธิกรณ์ กฎหมายนี้มุ่งหมายพิจารณาลงนิคมกรรมเฉพาะผู้ที่ถูกกล่าวหา หรือถูกโจทก์ฟ้องว่าล่วงละเมิดพระวินัยอันเป็นอนุวาทาธิกรณ์อย่างเดียวเท่านั้น จึงได้เปลี่ยนใช้นิคมกรรมแทน

การสละสมณะเพศเพราะถูกจับในข้อหาคดีอาญา บัญญัติไว้ในมาตรา 29 มีใจความว่า “พระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราวและเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุมหรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุมหรือพระภิกษุนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดดำเนินการให้ พระภิกษุรูปนั้นสละสมณะเพศเสียได้” แยกเป็น 3 กรณี ได้แก่

1. เมื่อพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราวและเจ้าอาวาสไม่ยอมรับตัวไว้ควบคุมพนักงานสอบสวนดำเนินการให้สละสมณะเพศได้

2. พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเห็นว่าไม่ควรปล่อยชั่วคราวและไม่ควรมอบตัวให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม ก็ดำเนินการให้สละสมณะเพศได้

3. พระภิกษุนั้นไม่สังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่ง หรือเป็นพระจรจัดก็ดำเนินการให้สละสมณะเพศได้

การปล่อยชั่วคราว คือ การให้ประกัน โดยให้มีหลักประกัน โดยบุคคลและทรัพย์สินหรือจะไม่มีหลักประกันก็ได้ ทางปฏิบัติต้องมีผู้ประกันที่เชื่อถือได้ ทำสัญญาวางเงินหรือหลักทรัพย์สินเป็นประกัน จึงจะปล่อยชั่วคราว การไม่ปล่อยชั่วคราว คือ การไม่ให้ประกันตามข้อ 1 หมายความว่า เมื่อพระภิกษุถูกจับในข้อหาว่า กระทำความผิดอาญาคดียังอยู่ที่พนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนเห็นไม่สมควรปล่อยชั่วคราว ทั้งเจ้าอาวาสไม่ยอมรับตัวไปควบคุม ก็จัดการให้สึกได้ แม้พนักงานสอบสวนเห็นไม่สมควรปล่อยชั่วคราว แต่เจ้าอาวาสยอมรับตัวไปควบคุมก็ยังไม่ต้องให้สึก เมื่อคดีถึงอัยการ อัยการเห็นไม่สมควรปล่อยชั่วคราวและเจ้าอาวาสไม่ยอมรับตัวไปควบคุมก็จัดการให้สึกได้ ถ้าเจ้าอาวาสยอมรับตัวไปควบคุมก็ยังไม่ต้องให้สึกเช่น เดียวกัน คดีที่ไม่ยอมปล่อยชั่วคราวหรือไม่ให้ ประกันส่วนมากเป็นคดีอุกฉกรรจ์ และคดีที่ผู้ต้องหาไม่มีอิทธิพล ปล่อยไปอาจทำให้เสียรูปคดีถ้าพนักงานสอบสวนและอัยการเห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว ระหว่างสอบสวนและก่อนฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ก็ปล่อยชั่วคราวได้ พระภิกษุนั้นยังไม่ต้องสึก เจ้าอาวาสก็ไม่ต้องรับตัวไปควบคุม

เหตุที่ต้องให้สึกเมื่อไม่ปล่อยตัวชั่วคราว และเจ้าอาวาสไม่ยอมรับตัวไปควบคุม เพราะจะต้องคุมขังพระภิกษุนั้นไว้ ไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะเอาเข้าห้องขังทั้งผ้าเหลืองจะเป็นที่เสื่อมเสียแก่พระศาสนา และคณะสงฆ์ จึงต้องจัดการให้สึกเสียก่อนตามข้อ 2 หมายความว่า พนักงานสอบสวนเห็นไม่สมควรปล่อยชั่วคราวหรือไม่ควร

ให้ประกัน และไม่ควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม อาจเห็นว่า เจ้าอาวาสไม่สามารถควบคุมได้หรือมีเหตุอื่นๆ เกี่ยวกับคดีนั้น ก็ต้องจัดการให้สึกตามข้อ 3 หมายความว่า พนักงานสอบสวนเห็นไม่สมควรปล่อยชั่วคราว หรือไม่ควรให้ประกัน เจ้าอาวาสก็ช่วยไม่ได้ เพราะไม่ได้พำนักอยู่ในวัดใดวัดใดวัดหนึ่งโดยเฉพาะ ก็ต้องจัดการให้สึก ถ้าพนักงานสอบสวนเห็นควรปล่อยชั่วคราวหรือให้ประกัน ก็ประกันตัวไปแล้วยังไม่ต้องสึกเดิมเรื่องพระภิกษุถูกจับในข้อหาคดีอาญา และจะถูกคุมขัง จะต้องให้สละสมณะเพศหรือให้สึกเสียก่อนหรือไม่ ไม่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมาย แต่เคยมีระเบียบกระทรวงยุติธรรมเกี่ยวกับบุคคลบางประเภทที่ถูกฟ้องตามหนังสือกระทรวงยุติธรรมที่ 1 2695-2717 ลงวันที่ 24 สิงหาคม พุทธศักราช 2466 ที่ปลัดทูลฉลอง (ปลัดกระทรวง) มีไปถึงอธิบดีผู้พิพากษามณฑลต่างๆ ความว่า

“ด้วยมีพระบัญชาท่านเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม ว่าในคดีอาญามีพระภิกษุต้องหาเป็นจำเลย เมื่อพระภิกษุไม่มีประกัน มีศาลบางศาลสั่งขังพระภิกษุทั้งผ้ากาสาหวัดพัสดุ เป็นการดูถูกพระศาสนาไม่เป็นที่ต้องพระราชนิยม กระทรวงจึงได้หารือกับกระทรวงวัง เพื่อวางระเบียบทางการให้เป็นที่ชอบด้วยพระราชนิยม บัดนี้ ได้รับหนังสือจากกระทรวงตั้งว่า ได้นำเสนอมหาเถรสมาคมแล้ว เป็นที่ตกลงกันว่า เมื่อพระภิกษุผู้ต้องหาเป็นจำเลยในคดี ไม่มีประกันในระหว่างพิจารณาและอุทธรณ์ ให้ศาลส่งตัวพระภิกษุรูปนั้นมอบไว้แก่เจ้าคณะ เมื่อเจ้าคณะรับพระภิกษุรูปนั้นไว้แล้ว พิจารณารูปคดีเห็นควรสึก ก็ให้สึกมอบเจ้าพนักงาน ถ้าเป็น

ควรควบคุมก็ให้ควบคุมไว้จนกว่าศาลจะเรียกไปให้ ท่านสังฆศาลจังหวัดในมณฑลนี้ ปฏิบัติการให้ถูกต้องตามที่ตกลงกันนี้สืบไป”

การสละสมณะเพศ เพราะถูกจำคุก หรือกักขังหรือขังตามคำพิพากษาคือคำสั่งของศาล ปล่อยตัวไปก่อนเอาเข้าขังตามหมายศาล เจ้าพนักงานเรือนจำ หรือพัสติผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติให้เป็นไปตามคำพิพากษาต้องจัดให้สึกเสียก่อน โดยนำไปสึกต่อหน้าเจ้าอาวาสหรือพระภิกษุผู้เป็นเจ้าของแล้วแต่ฐานะของพระภิกษุผู้เป็นจำเลย ผู้ถูกพิพากษาถึงจำคุกต้องสึกก่อนเข้าคุกนี้ หมายความว่า ในชั้นสอบสวนชั้นอัยการได้ประกันตัวตลอดมา หรือไม่ก็เจ้าอาวาสรับมอบตัวไปควบคุมจนคดีมาถึงศาล และศาลให้ประกันหรือมอบตัวให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุมระหว่างพิจารณาเมื่อถูกพิพากษาถึงจำคุกก็ต้องให้สึก ฉะนั้น จะเป็นการเสื่อมเสียดังกล่าวมา แต่ถ้าพิพากษาเพียงปรับชำระค่าปรับแล้ว ก็ไม่ต้องสึก ถ้าพิพากษายกฟ้อง ก็ถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ในทางกฎหมาย โทษถึงประหารชีวิตกฎหมายไม่ได้ระบุไว้ว่าต้องให้สึกแต่คงไม่ประสงค์ให้ประหารทั้งที่ยังครองผ้าเหลืองเพราะจะเป็นผลเสียยิ่งกว่าจำคุก ในทางปฏิบัติก็ต้องจัดการให้สึกก่อนลงโทษเช่นเดียวกันผู้ถูกลงโทษกักขังหรือถูกสั่งขังโดยกักขังใช้แทนโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน ถ้าปรากฏว่าผู้นั้นไม่เคยได้รับโทษมาก่อนหรือเคยรับโทษ แต่เป็นความผิดที่เกิดจากความประมาทหรือลหุโทษศาลเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นโทษกักขังได้ (ป. อาญา ม. 23) และใช้แทนโทษปรับเมื่อจำเลยไม่ชำระค่าปรับเพราะเหตุไม่มีเงินหรือไม่ยอมเสีย

จะถูกสั่งกักขังแทนค่าปรับโดยหักให้วันละ 70 บาท จนครบจำนวนที่ศาลปรับแต่ไม่เกินกำหนด 1 ปี (ป. อาญา ม. 29-30) สถานที่กักขังต้องไม่ใช่เรือนจำ อาจเป็นบ้านเรือนของผู้ถูกกักขังเอง หรือสถานที่อื่นก็ได้ ให้เหมาะกับสภาพของผู้ถูกกักขัง (ป. อาญา ม. 24) ในทางปฏิบัติใช้สถานีตำรวจหรือโรงพัก เป็นสถานที่กักขัง ต่างกับโทษจำคุก โทษจำคุกต้องขังไว้ในเรือนจำ ขังที่อื่นไม่ได้ก่อนจะเอาพระภิกษุจำเลยเข้าห้องขัง เพื่อกักขังตามหมายศาลเจ้าหน้าที่ต้องจัดการให้สึกเสียก่อน ไม่จัดการให้สึกเอาเข้าห้องขังทั้งเป็นพระ ความผิดฐานไม่ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย

ข้อหาที่ถูกจับยังไม่เป็นความผิดชัดแจ้ง หรือเป็นเพียงถูกสงสัย ผู้ต้องหาปฏิเสธแต่เจ้าพนักงานต้องจับเพราะมีผู้แจ้งความ เจ้าอาวาสควรถือเป็นหน้าที่ที่จะรับตัวพระลูกวัดไว้ควบคุม เพราะผู้ต้องหาอาจไม่ได้ทำผิดหรือการกระทำของผู้ต้องหาไม่เป็นความผิดแต่ถูกลั่นแกล้ง กล่าวหาถ้าไม่ยอมรับไว้ควบคุม ผู้ต้องหาจะต้องสึก ถ้าภายหลังปรากฏว่าผู้ต้องหาไม่ได้ทำผิด จะเสียหายแก่พระรูปนั้นอย่างยิ่ง คือ เสียฐานะความเป็นพระและเสียชื่อเสียง เคยมีตัวอย่างพระถูกจับในข้อหาว่ามีการกระทำความอันเป็นคอมมิวนิสต์ เจ้าอาวาสไม่รับตัวไว้ควบคุม ถูกบังคับให้สึก สุดท้ายปรากฏว่าคดีไม่มีมูล

การรับมอบตัวไว้ควบคุมไม่ใช่รับรองว่าพระรูปนั้นไม่ได้กระทำความผิดเพียงแต่รับตัวไว้ควบคุมไม่ให้หลบหนี ในระหว่างสอบสวนในฐานะผู้ปกครองผู้นั้นจะทำผิดจริงหรือไม่เป็นหน้าที่ของศาลที่จะพิจารณาพิพากษา ข้อที่ควรคำนึง

จึงมีเพียงว่า ผู้ต้องหาจะหลบหนีหรือไม่ ถ้ารับตัวไว้ควบคุม เมื่อเชื่อได้แน่ว่าไม่หลบหนี เพราะเชื่อตัวผู้ต้องหาเองหรือผู้ที่รับรองก็ควรรับมอบตัวไว้ เจ้าหน้าที่ที่ต้องการตัวเมื่อใด ก็มอบให้ได้เมื่อนั้น แต่ถ้าแน่ใจว่าไม่สามารถรับมอบตัวไว้ผู้ต้องหาต้องหลบหนีแน่ ก็ไม่ควรรับมอบตัวไว้ควบคุม เพราะถ้าผู้ต้องหาหนี ย่อมเป็นที่เสียหายแก่ผู้รับมอบตัวไว้ควบคุมและเสียหายในการดำเนินคดี

ปัญหาต่อไปมีว่า ถ้าพระผู้ต้องหาหลบหนีไปเจ้าอาวาสผู้รับมอบตัวไว้ควบคุมจะมีความผิดประการใดหรือไม่ เห็นว่าไม่มีความผิดเพราะกฎหมายให้อำนาจให้รับมอบตัวพระผู้ต้องหาไว้ได้ แต่เมื่อรับมอบตัวไว้ ย่อมมีหน้าที่ดูแลระมัดระวังไม่ให้หลบหนี ถ้ามีสิ่งบอกเหตุว่าผู้ต้องหาจะหลบหนี ต้องจัดการป้องกัน หรือแจ้งให้เจ้าหน้าที่รับตัวไปควบคุม การรับมอบตัว เจ้าพนักงานจะทำงานทักให้เจ้าอาวาสเซ็นชื่อผู้รับมอบไว้เป็นหลักฐาน แต่ถ้าทำเป็นสัญญาคำประกันกำหนดค่าปรับไว้ เจ้าอาวาสไม่ควรทำ เพราะนอกเหนืออำนาจหน้าที่ที่กฎหมายให้ไว้ (Chotithayangkura, 2007 : 147)

มีปัญหาอีกว่า พระสังฆาธิการระดับสูงกว่าเจ้าอาวาส เช่น เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอหรือเจ้าคณะจังหวัด จะรับตัวผู้ต้องหาไว้ควบคุมได้หรือไม่ เพราะมาตรา 29 ระบุให้เจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระรูปนั้นสังกัดอยู่เท่านั้นรับมอบตัวไว้ควบคุมไม่ได้ พูดถึงผู้ปกครองสงฆ์ตำแหน่งอื่นเห็นว่าเมื่อกฎหมายให้เจ้าอาวาส ซึ่งมีตำแหน่งปกครองสงฆ์ชั้นต้น รับพระผู้ต้องหาไว้ควบคุมได้น่าจะตีความว่า พระสังฆาธิการระดับสูงขึ้นไป มีอำนาจรับมอบตัวพระผู้ต้องหา ซึ่งอยู่ในสังกัดไว้ควบคุม

ได้ด้วย เป็นการตีความให้กฎหมายมีผลทางปฏิบัติ จะถือว่าเจ้าอาวาสที่กฎหมายระบุเท่านั้นมีอำนาจเป็นการตีความตามตัวหนังสือมากเกินไปไม่สมควรมุ่งหมายของกฎหมาย สมมติว่าพระธรรมดาถูกจับในข้อหาคดีอาญา เจ้าคณะอำเภอยอมรับมอบตัวไว้ควบคุมก็น่าจะยอมให้ได้จะยอมให้เฉพาะเจ้าอาวาส เจ้าคณะระดับสูงไม่ยอมให้กระไรอยู่ สมมติว่าเจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะถูกจับในข้อหาคดีอาญา ใครจะเป็นผู้รับมอบตัวผู้ต้องหาไว้ควบคุม ด้วยเหตุนี้จึงเห็นว่าเจ้าคณะระดับสูงกว่าเจ้าอาวาสมีอำนาจรับมอบตัวผู้ต้องหาไว้ควบคุมได้ด้วย เว้นแต่พระที่ไม่มีวัดเป็นสังกัดการมอบตัวพระผู้ต้องหาให้เจ้าอาวาสควบคุมนี้กฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการไว้กว้างผู้มีอำนาจต้องใช้ดุลพินิจให้ถูกต้องเหมาะสม ไม่ให้เกิดความเสียหายอันไม่สมควรแก่พระผู้ต้องหาและหน้าที่ราชการ เมื่อคดีเกิดขึ้นควรฟังเจ้าอาวาสและเจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์ด้วย เพื่อใช้ดุลพินิจดำเนินการได้ถูกต้อง

แนวทางการบัญญัติข้อกฎหมายเพื่อคุ้มครองพระพุทธศาสนาพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 29 บัญญัติไว้ว่า “พระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยตัวชั่วคราวให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้” มีเนื้อหาขัดต่อพระธรรมและพระวินัย ปาติโมกข์) เนื้อหาขัดต่อรัฐธรรมนูญ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ไม่หวังดีต่อพระภิกษุใช้ประโยชน์จากกฎหมายดังกล่าว

เพื่อมาบีบบังคับให้พระภิกษุลาสิกขา กฎหมาย ปิดโอกาสผู้บริสุทธ์ ในการป้องกันตนเองจาก ผู้ไม่หวังดี และหากพระภิกษุรูปนั้นเป็นผู้บริสุทธ์ ก็เป็นการตัดโอกาสท่านในการดำรงเพศ เป็นพระภิกษุ และตัดโอกาสชาวบ้านที่ต้องการ ทำบุญกับเนือนาบุญ ส่งผลกระทบไปถึงบุคคลอื่น ที่เข้าใจผิดในตัวพระภิกษุที่บริสุทธ์ ทำให้มี วิกฤตกรรมติดตัวผู้เข้าใจผิดไปด้วย การให้อำนาจ ทางบ้านเมืองมากเกินไป ซึ่งในเหตุการณ์ปัจจุบัน

เมื่อพระภิกษุถูกพนักงานสอบสวนใช้อำนาจ ให้พระภิกษุสละสมณเพศแล้ว สื่อมวลชน มักจะมาทำข่าวและลงข่าวในด้านลบเป็นส่วนใหญ่ คนที่เสพข่าวก็จะรู้สึกไม่ดีกับพระภิกษุ และส่งผล ถึงความรู้สึกไม่ดีต่อสถาบันพุทธศาสนาด้วย เป็นการลงโทษพระภิกษุ และใช้อำนาจข้ามขั้นตอน ของกฎหมาย เพราะกระทำต่อผู้ต้องหา โดยไม่ทำการสืบสวนสอบสวนและดำเนินคดี ซึ่งอาจลงโทษคนผิดได้

References

- Chotithayangkura, P. (2007). *Sangha Law Lecture*. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya Press.
- Koenchai, N. (2015). Mixed Research Methodology : The Third Research Methodology. *Dhammathas Academic Journal*, 16(2), 297-314.
- Yungsukh, C. (1996). *Dhamma is Liberal Power*, 4(87), 27-33.